

A közvetítő

Vujicsics Sztoján

Vujicsics Sztojánhoz engem közel félévszázados barátság fűzött: 1953 őszén ismerkedtünk meg a budapesti bölcsészkaron, ahol ő a délszláv tanszék hallgatójaként kezdte meg egyetemi tanulmányait. Négy esztendő teltünk együtt a bölcsészkar tantermeiben, az ottani padokat én már hosszú éveken át koptattam mint a piarista gimnázium diákja (az iskolaépületben 1953 őszén rendezkedett be a bölcsészkar). Két alkalommal is együtt szenvedtünk a nyári egyetemi katonai táborokban egy-egy hónapon át. Utáltuk a katonaságot és külön a szovjet mintájú néphadsereget, ámbar Sztoján ott is szerzett némi tekintélyt, minthogy ő volt a legjobb céllövő. Aztán együtt voltunk gyakornokok a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtörténeti Intézetében, egy esztendő múltán együtt rúgtak ki bennünket – a barátság természetesen megmaradt.

Sztojánról meggyőződés szerint úgy kellene írni (esetleg terjedelmes monográfiát), akár a reneszánsz sokoldalú mestereiről. Igen, ő is ilyen sokoldalú reneszánsz mester volt: irodalomtudós, művészettörténész, műfordító, kulturális diplomata, késve tudtam meg róla, hogy költő is: több szerb nyelvű verseskönyve jelent meg és szerzett elismerést. De mindenekelőtt elsőrangú és feledhetetlen jóbarát (sok száz magyar, szerb író, festő, tudós jóbarátja), házigazda és elemi tehetségű életművész volt, akinek jóindulatot és

méltóságot sugárzó korpulens egyénisége nemcsak a Váci utcában, a régi kis szerb templom körül volt ismert és megbecsült (akárcsak egykoron rokonáé: Vitkovics Mihályé Egerben!), hanem az egyetemen, az írószövetségben, mi több, Belgrádban, Athénben, Rómában és Párizsban is.

És persze, már csak a családi hagyományokból következően is, ő volt a „közvetítő”: mindenekelőtt a magyar és a szerb irodalom, kultúra, szellemi élet között. Egy életet szentelt ennek az ügynek, amelynek fontosságát csak az ismerheti igazán, aki tudatában van azoknak a lelki konfliktusoknak, mentális sérüléseknek, amelyeket a mostoha közép-európai történelem felhalmozott. Ennek a „közvetítésnek”: megbékéltetésnek, kapcsolatteremtésnek a feladatait mindig megfontolt, egyszersmind természetes diplomáciai érzékkel látta el, mindig barátságosan, mindig az *arbiter elegantiarum* ízlésével, egyszerűségével és nagyvonalúságával. Nekem, aki közel ötven esztendő tölthettem az ő barátságának szelíd derűjében, nagyon hiányzik, s meggyőződés szerint nagyon hiányzik a kulturális diplomácia imaginárius, sohasem intézményesíthető, de mindig nélkülözhetetlen szellemi intézményének is.

Pomogáts Béla